

Guia d'aprenentatge
Gènere i inclusió social

(3 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 3r

Grau en Treball Social

Mòdul G: Espais professionals

Grau en Educació Social

Mòdul H: Espais professionals

Professor: Dr. Rodrigo Prieto Drouillas

1.- Presentació de l'assignatura

A la nostra societat les relacions de gènere es presenten com una paradoxa. D'una banda, hi ha qui pensa que hem assolit l'horitzó de la igualtat entre homes i dones, que les discriminacions són un tema del passat i que les generacions joves han superat el pensament sexista. La realitat de múltiples persones, famílies, barris i diversos entorns socials demostra, no obstant, que la desigualtat laboral, la violència masclista, l'explotació sexual, la LGBTIfòbia, entre d'altres, continuen provocant situacions d'injustícia i maltractament a múltiples nivells.

L'assignatura es fonamenta en el reconeixement de les diferents dimensions que conformen el que avui entenem com a masculinitat i feminitat (sexe, identitat de gènere, expressió de gènere i orientació sexual), així com les relacions de poder que es donen entre elles. Des d'aquesta perspectiva, proposa una anàlisi a fons del gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats i la discriminació a la nostra societat, per entendre què ha canviat i quins són els models que encara marquen la socialització de les noves generacions. Així també, estudiarem algunes de les problemàtiques socials travessades per les relacions de gènere, sobre les que sovint podem treballar com a professionals del treball social i de l'educació social.

2.- Competències a desenvolupar

- Competència 1. Reflexionar entorn el gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats i discriminacions a la nostra societat.
- Competència 2. Reconèixer les variables històriques, socials, antropològiques que sostenen les desigualtats per raó de gènere.
- Competència 3. Analitzar les relacions que s'estableixen entre el gènere i determinades situacions d'exclusió social (violència, prostitució, LGBTIfòbia, pobresa, etc.).

3.- Continguts

L'assignatura està organitzada en tres mòduls, cadascun dels quals inclou diversos temes. Cada tema equival a una classe.

Mòdul 1. Gènere, una qüestió social

- 1.1.- El context: patriarcat, desigualtat estructural i sistema sexe/gènere.
- 1.2.- Les claus: sexe, identitat de gènere, expressió de gènere i orientació sexual.
- 1.3.- El mecanisme: la construcció social de la masculinitat i la feminitat.

Mòdul 2. Igualtat de gènere?

- 2.1.- Coeducació: educació des d'una perspectiva de gènere
- 2.2.- Dones i treball: entre l'obligació i la consciència
- 2.3.- Relacions: deconstruint l'amor romàntic
- 2.4.- L'experiència Trans

Mòdul 3. Gènere i exclusió social

- 3.1.- Violència de gènere
- 3.2.- Prostitució
- 3.3.- Islamofòbia de gènere
- 3.4.- LGBTIfòbia

El **Mòdul 1** està orientat a establir les bases conceptuals en les que es situa la perspectiva de l'assignatura, la qual es podria resumir dient que la societat és desigual i està travessada pel patriarcat i que el gènere és una construcció social.

El **Mòdul 2** qüestiona la "igualtat de gènere" a la que suposadament han arribat les societats occidentals, a través d'una anàlisi detallada d'alguns entorns i fets socials específics que demostren la imprecisió d'aquesta afirmació.

El **Mòdul 3** aprofundeix en algunes problemàtiques socials concretes que estan directament relacionades amb les relacions de gènere, amb el propòsit d'identificar les variables que les defineixen, els debats que susciten i els enfocaments des dels quals l'educació social i el treball social les aborden en l'actualitat.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés els i les estudiants hauran desenvolupat les següents competències:

- Reflexiona sobre el gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats a la nostra societat.
- Identifica i analitza la variable del gènere en les diverses situacions d'exclusió social (violència, prostitució, LGBTIfòbia, etc.).
- Reconeix i analitza críticament els efectes de la socialització diferencial i la seva influència en les problemàtiques socials relacionades amb el gènere.
- Reconeix els patrons de la violència de gènere i alguns criteris d'actuació per fer-li front.
- Identifica la violència simbòlica contra les dones i les persones LGBTI+ que s'exerceix a través de múltiples discursos i pràctiques socials fortament arrelats a la societat.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Exposar els temes del programa a classe, de manera participativa i interactiva.
- Proposar i conduir debats a partir diferents materials (lectures, articles, etc.)
- Guiar i donar eines per a la realització dels treballs de l'assignatura.
- Oferir fonts i orientació per a la realització dels treballs individuals i de grup.
- Oferir espais de tutoria.

5.2.- Activitats dels i les estudiants:

- Assistir a classe i tenir una actitud reflexiva i participativa.
- Aplicar el marc teòric en els debats, exercicis i treballs que es demanin.
- Responsabilitzar-se i implicar-se en l'elaboració dels treballs de l'assignatura.
- Llegir la bibliografia recomanada pel seguiment de l'assignatura.
- Complir el calendari establert pel lliurament de treballs.

Els mòduls es desenvoluparan a través d'explicacions teòriques, debats i exercicis a classe, lectures recomanades i altres recursos didàctics desenvolupats de manera presencial o a través del campus virtual de l'assignatura (articles, vídeos, etc.).

Les hores de treball de l'estudiant es distribueixen de la següent manera:

Treball a l'aula	30 hores	1,2 ECTS
Treball tutoritzat	22,5 hores	0,9 ECTS
Treball autònom	22,5 hores	0,9 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1 Activitats d'Avaluació (continuada)

Acollir-se a l'avaluació continuada implica realitzar les tasques que s'indiquen a continuació. Trobareu la descripció detallada de les activitats a la Pauta d'Activitats d'Avaluació (PAA) de l'assignatura.

1/2 El Gènere en pantalla: lliurament divendres 16 de març.

2/2 Treball en parelles: - lliurament del Document d'enfocament: divendres 6 d'abril.

- lliurament de l'Informe final: divendres 11 de maig.

6.2 Criteris d'Avaluació (ponderació)

1/2 El Gènere en pantalla (40%)

2/2 Treball en parelles (60%)

6.3. Avaluació única

Els estudiants que no vulguin acollir-se a l'avaluació continuada, o que no compleixin els requisits esmentats per fer-ho, hauran de realitzar un examen al final del curs, que els valdrà com a nota única de l'assignatura.

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure taula annexa al final del document.

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) els i les estudiants podran comunicar-se amb el professor a través del correu electrònic i/o a l'espai de tutoria.

Correu electrònic: rprieto@institutdiversitas.org

Tutories: divendres de 9 a 11 hores (donat que l'activitat professional principal del professor es realitza fora de la facultat, per tal de fer tutories, els alumnes hauran de contactar-se prèviament amb el docent via correu electrònic).

9.- Bibliografia i recursos

- Almeda, E. (2003). *Mujeres encarceladas*. Barcelona: Ariel.
- Azpiazn, J. (2017). *Masculinidades y Feminismo*. Virus Editorial. Barcelona.
- Badinter, E. (1993). *XY. La identidad masculina*. Madrid: Alianza.
- Berga, A. (1999). *Las otras formas de desigualdad: la sociología del género. A: Perspectiva sociológica y formación de personas adultas*. Barcelona: ICESB- Pere
- Bourdieu, P. (2000). *La dominació masculina*. Edicions 62: Barcelona.
- Butler, J. (1990). *El Género en disputa*. Barcelona: Paidós, 2007.
- Butler, J. (1993). *Cuerpos que importan. Sobre los límites materiales y discursivos del "sexo"*. Buenos Aires: Paidós, 2002.
- Carabí, A. i Armengol, J.M. (Eds.) (2008). *La masculinidad a debate*. Barcelona: Editorial Icaria.
- Carmona, Ll.; Chavarrias, A.; Foissin L. (2000). *Vincula't: materials per treballar amb dones maltractades*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Coll-Planas, G. (2010). *La voluntad y el deseo*. Madrid: Editorial Egales.
- Coll-Planas, G. (2012). *La carn i la metàfora. Una reflexió sobre el cos a la teoria queer*. Barcelona: Editorial UOC, Col·leció "Textos del cuerpo".
- Comas d'Argemir, D. (1995). *Trabajo, género, cultura*. Barcelona: Icaria.
- De Beauvoir, S. (1949). *El segundo sexo*. Madrid: Ediciones Cátedra, 2011.
- De Lauretis, T. (1987). *Tecnologías del Género*. En De Lauretis, T. *Diferencias* (pp. 33-69). Madrid: Horas y Horas, 2000.
- Fausto-Sterling, A. (2000). *Cuerpos sexuados*. Editorial Melusina, Barcelona, 2006.
- Fisas, V. (ed.) (1998). *El sexo de la violencia. Género y cultura de la violencia*. Barcelona: Icaria.
- Foucault, M. (1976). *Historia de la sexualidad. La voluntad de saber*. Madrid: Ed. Siglo XXI, 2003.

- Galofre, C. i Missé, M. (ed.) (2015). *Políticas trans. Una antología de textos desde los estudios trans norteamericanos*. Madrid: Editorial EGALES.
- Herrera, C. (2011). *Más allá de las etiquetas*. Bizkaia: Editorial Txalaparta.
- Hocquenghem, G. (2000). *El deseo homosexual*. Barcelona: Editorial Melusina, 2009.
- Juliano, D. (1998). *Las que saben. Subculturas de mujeres*. Madrid: Horas y Horas.
- Juliano, D. (2002). *El espejo oscuro: la prostitución*. Barcelona: Icaria Editorial.
- Juliano, D. (2004). *Excluidas y marginales*. Madrid: Cátedra.
- Juliano, D. (2006). *Les altres dones. La construcció de la exclusió social*. Barcelona. ICD.
- Juliano, D. (2011). *Presunción de inocencia. Riesgo, delito y pecado en femenino*. San Sebastián. Gakoa Liburuak.
- Andújar, N. et al (2016). Contra la obsesión con el «burca». Dins Karvala, D. (Ed.) *Combatir la islamofobia. Una guía antirracista* (p. 33-50). Barcelona: Icaria Editorial.
- L. Moore, H. (1991). *Antropología y feminismo*. Madrid: Cátedra.
- Martín, S. (2011). *Desafíos a la heterosexualidad obligatoria*. Barcelona: Editorial UOC, Col·leció "Textos del cuerpo".
- Missé, M. (2012). *Transsexualitats. Altres mirades possibles*. Barcelona: Editorial UOC, Col·leció "Textos del cuerpo".
- Missé, M. i Coll-Planas, G. (2010). *El género desordenado. Críticas en torno a la patologización de la transexualidad*. Madrid: Editorial EGALES.
- Paván, G. (2001). *La maternidad adolescente desde la perspectiva de sus protagonistas*. Caracas: Universidad Central de Venezuela.
- Platero, L. (ed.) (2012). *Intersecciones: cuerpos y sexualidades en la encrucijada*. Barcelona. Ediciones Bellaterra.
- Sau, V. (2000). *Reflexiones feministas para principios de siglo*. Madrid: Horas y horas.
- Subirats, M. (2007). *Mujeres y hombres ¿un amor imposible?* Madrid: Alianza.
- Tortosa, J.M. (coord.) (2001). *Pobreza y perspectiva de género*. Barcelona: Icaria.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1.- Reflexionar entorn el gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats i discriminacions a la nostra societat.	<p>Del professor Exposar els temes del programa. Proposar i conduir debats a partir de vídeos, articles, etc.</p> <p>Dels alumnes Assistir a classe i tenir una actitud reflexiva i participativa. Llegir la bibliografia recomanada pel seguiment de l'assignatura.</p>	<p>Reflexiona sobre el gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats a la nostra societat. Reconeix i analitza els elements que contribueixen a la construcció social de la masculinitat i la feminitat i les seves conseqüències individuals i socials.</p>	<p>Pauta d'activitat d'avaluació 1: El gènere en pantalla</p>
C2.- Conèixer les variables històriques, socials, antropològiques que sostenen les desigualtats per raó de gènere.	<p>Del professor Exposar els temes del programa. Guiar l'anàlisi dels treballs i donar eines per a la seva execució. Ofereix espais de tutoria.</p> <p>Dels alumnes Responsabilitzar-se del treball individual.</p>	<p>Identifica i analitza les presència i efectes de la variable de gènere en les diverses situacions d'exclusió social (violència, prostitució, homofòbia, pobresa).</p>	<p>Pauta d'activitat d'avaluació 1: El gènere en pantalla</p>
C3.- Analitzar les relacions que s'estableixen entre el gènere i determinades situacions d'exclusió social (violència, prostitució, LGBTfòbia, pobresa, etc.).	<p>Del professor Exposar els temes del programa. Guiar l'anàlisi dels treballs i donar eines per a la seva execució. Ofereix espais de tutoria.</p> <p>Dels alumnes Responsabilitzar-se i implicar-se en l'elaboració del treball de grup. Aplicar el marc teòric en els debats, exercicis i treballs que es demanin.</p>	<p>Reconeix la violència de gènere i alguns criteris d'actuació davant seu. Reconeix la problemàtica de la prostitució i els diferents elements que la caracteritzen i determinen.</p>	<p>Pauta d'activitat d'avaluació 2: Treball en parelles</p>